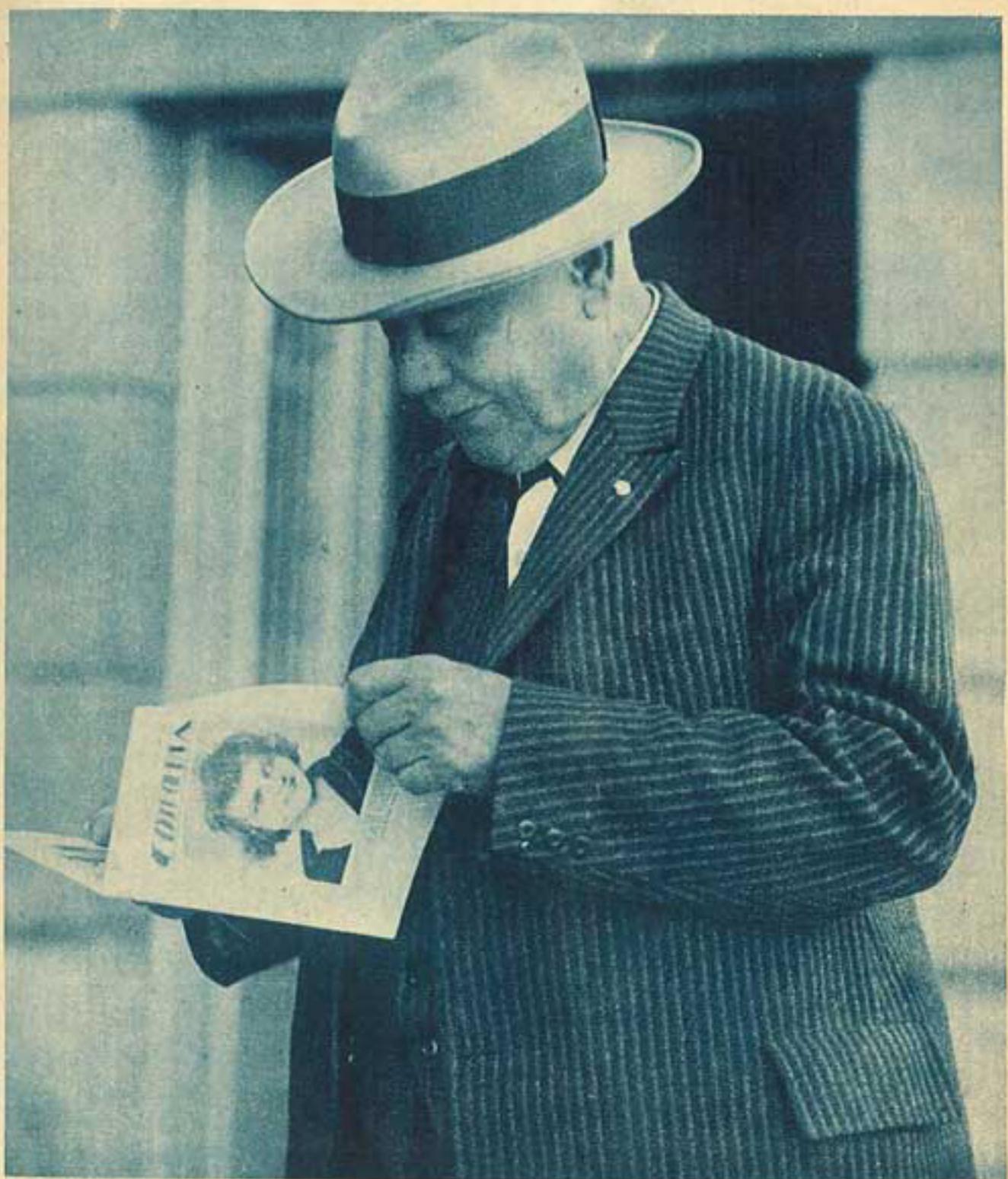


КОМЕДИЈА



Чича Илија Стanoјевић читате Comoedi-u пред улазом за глумце у Нову Зграду и вели преко рамена: „Не могу да вам дам интервју, јер нисам никде стално. Час сам код „Три шешира“, час код „Трстеника“, час код „Крушевца“... Ја сам сад повлашћени државни мангуп...“

Čiča Ilija Stanojević čita Comoedi-u pred ulazom za glumce u Novu Zgradu i veli preko ramena: „Me mogu da vam dam intervju, jer nisam nigde stalno. Čas sam kod „Tri Šešira“, čas kod „Trstenika“, čac kod „Kruševca“... Ja sam sad povlašćeni državni mangup...“

Comoedia

излази сваког понедеоника. Главни уредник *Никола Б. Јовановић*. Власник Издавачко Удружење „Илустрација“ Београд, Космајска 22.

Његош као драмски писац

Када се, прошлога месеца, спуштах са Светога Готхарда једнога хладног али бљештавог праскозорја у Млетке, мени не паде на ум ни лепа ћерка дуждева, наша кнегиња Катарина Морозини, ни босанске и црногорске династе које су се овда склањале испред турске навале и умирале тужно покатоличени, ни наш Тамазео, министар просвете у револуционарној влади млетачкој од 1848, ни Бајрон; сетно се сетих само Његоша.

Воз је улазио оним крајичком земље који спаја лагуне с копном, а ја сам гледао море које се са обе стране воза таласало и мислио на Његоша. »Он се возаше у гондоли да види све канале, прича савременик, а једном се одвезе под онај велики, дугачки мост, куда иде железница и стајаше под једним сводом да слуша каква је тутњава кад железница пролети...«

И тих дана и ноћи када сам год пролазио испод стarih мостова, утонуо у успомене, миришући цвет прошлости овога града, ја сам помишљао на нашега отменога и суморнога кнеза који је овде мислио о смрти и небесима.

Био је већ испојао своје најглавније дело *Вијенац*, и долазио је овде да пише *Шћејана*.

Интересантно је да је Његош највећа дела своја писао са претензијом драмског писца. Јер, *Горски Вијенац* и *Шћејан Мала*, ма да немају строги облик драма, ипак су драме, као што су то и језгровите песме старих Грка, пуне хорова, богова и смрти. У њима можда није толико јединство радње, као код Софокла или Есхила, будући да у Његоша није главни јунак драме појединач, него цео народ црногорски, али из класичних стихова стараца и јунака црногорских веје исти дах који и из говора старих Хелена, као што се у колима црногорским разазнаје свештени ритам древних хорова који језовито разглашују људску судбину.

И ја мислим да није кривица до Његоша што се његове драме не могу приказивати, већ је то због тога што се још није нашао уметник који би удесио Његоша за модерну позорницу, као год што се и дела старих Грка, писана за представљања на трговима и амфитеатрима, морају данас са дубоким познавањем, удубљавањем и смислом, режирати.

Био је, истина, један покушај да се тако нешто учини. Али човек (Антоније Хаџић) који је то окушавао, не беше познавалац класичног и не разумевао његова који је писао своје драме да се представљају на Чеву и на Грахову, на Видовдан, после литургије, а не у малим салама.

Не треба сметнути с ума да је драмска уметност Његошева нарочите врсте: његове су драме у исто време рапсодије и епови, и најприродније је, дакле, да га режира режисер Софокла, Есхила и Еврипида, а не редитељ Шекспира.

Како би торжествено и узвищено изгледао Горски Вијенац под вештом руком талентованог редитеља! Скратити кола и неке сувише говорљиве сцене, а где треба и задржати се: разрадити састанак са потурицама и дивни сан Вука Мандушића који би могао бити једна од најлепших слика на представи *Вијенаца*, дати нарочиту драж и живописност причању војводе Драшка о Млецима, снабдети музиком свадбе и фину песму Мустајкадину:

Не плач', мајко, дилбер-Фатиму:
удата је, не укопата,
ружка с струка није пала свог,
но у бостан пренесена свој.

Фатима је струком дивота:
очи су јој двије звијезде,
лице јој је јутро румено,
под вијенцем гори даница,

уста су јој паром срезана,
—
међ којима каткад сијева
сњежна грива ситна бисера..,

Па затим, дати потресну сцену у тужењу сестре Батрићеве, комичну и забавну слику у неприлици попа-Мића; од сцене са вештицом учинити шекспировски детаљ, од слављења Божића и парастоса косовским јунацима израдити свечан и узвишен завршетак, све би то у рукама вешта редитеља послужило да од *Горског Вијенаца* направи један изврстан позоришни шлагер.

Јер није истинито банално тврђење да *Вијенац* није за позорницу; истина је само то да он још није удешен за приказивање и да ће још можда дugo чекати, али ипак дочекати, свога редитеља и суђеника.

Божидар Ковачевић



Гостовање Јосипа Ријавеца у београдском Народном Позоришту, у опери: Хофман у „Хофмановим причама“. — Снимак: Ал. Симић, Београд



Апотеоза Његошу у београдском Народном Позоришту на дан 22 септ. 1925 г. Под Ловћеном гусларом, који цитира стихове Његуше „Без мuke се посма не испоје...“ народу сакупљеном из свих крајева велике Отаџбине. — Г. Дуја Николајевић, — Foto: Ал. Симић, Београд —

Књижевник Држко је успелу конференцију о Његошу (лево). — Г. Јован Бијелић, акад. ликовар, сценограф и директор уметничко-декор. радионице Нар. Позоришта, наредио је декор за аптеозу.

Народно Позориште у Сарајеву

**ДВЕ ПРЕМИЕРЕ: НУШИЋЕВА „ВЕЛИКА НЕДЕЉА”,
ЈУНГИЋ—ПАЛАВЕСТРИНА „АЛМАСА”**

Скромно и ненаметљиво, без нарочите рекламе, ради сарајевско позориште, интензивно и замерно вредно.

Рекапитулирамо ли рад прошле сезоне, не може се избегти признање управи, која је умела прилагодити репертоар културном и националном духу сарајевске публике.

Пробраним комадима, страним и домаћим, гостовањима, подржаван је трајни интерес за позориште.

Под крај сезоне дала је Управа и две премијере: сензација за културно Сарајево.

Прва: суморна и болна *Велика Недеља* од г. *Б. Нушића*. Сам насловово тумачи садржај драме.

У три вешта постављена чина, писац је успео да, у страдању једне породице, симболички изнесе страдање нашег народа, нације: Муке, Распеће и Васкрс! Борбе, прелаз преко Албаније и повратак у слободну отаџбину....

На гробовима нараштала који је пао за слободу, на згаришту дома, пророчки говори Старац и крепи младе духове, нову снагу која долази јача за нови рад и снажна дела, упирући прстом у гримизну Будућност, која нам се јавља осмењом зоре.

Сва публика, без разлике, примила је дело саучествујући болно и самилосно, поимајући Жртву и Победу.

Игра и спољна режија ефектно су тумачили нутрину и смисао ствари.

Друго: *Алмаса* комад из живота босанских муслимана, пун дерта и севдаха, песме и страсне игре.

Овим делом омогућило се и младим талентима да дођу до речи.

Музика, испреплетана народним мотивима, сведочи о несумњивом музичком таленту *Белуша Јунгића*, а речи *Јована Палавестре*, рутину писца и познаваоца наше средине и обичаја.

После та своја два стварна успеха позориште је целокупном трупом, учинило посету Ужицу и Вишеграду! Гостовало се три пуне недеље са пуно успеха и признања.

Преко ферија учињене су неке измене у самој згради, оправке и т. д.— затим, основана глумачка школа, ангажовано нових сила. Једном речи, ушло се у нову сезону необично спремно и са љубављу. Ну, о том у једном од идућих бројева.

— h.

П. С.— Лепе слике инсценација „Велике недеље“ и „Алмасе“ донећемо у идућем броју, јер су за овај број закасниле.

— Ур.

Глумачко=балетска школа у Београду

Разговор с управником, г. Момчилом Милошевићем

Обратили смо се помоћнику управника београдског Нар. Позоришта, г. проф. Момчилу Милошевићу који је, у исти мах, и управник Глумачко-балетске школе, с молбом за најкраће информативне податке о школи, и он нам је, у невезаном разговору, љубазно и с највећом готовошћу, рекао за читаоце „Сомоеди-е“ следеће ствари о заводу који му је поверен.

Почео је с једним комплиментом *Сомоеди-и*, који репродукујемо зато што је управник Глумачке Школе на томе инсистирао:

— Пријатно сам изненађен интересовањем које показујете, јер је ово први случај да се неко из журналистике интересује за ту школу. На-против, јавност је од самог почетка била a priori неповерљива према школи и према њеноме раду.

Оснивање и подлога

Школа је основана 1 новембра 1921. г. иницијативом г. г. *Бранислава Нушића* и *Милана Грола*. Разлика између садашње Глумачко-балетске школе и оне из 1870. г. (то је била прва глум. школа, која је, после, обновљена 1909. г.) састоји се у томе што је наша школа замисљена као одсек будућег Конзерваторијума, а не припада позоришту.

Школа је субвенционисана од Уметничког Одељења Министарства Просвете, али нема сталне субвенције, већ прима повремену помоћ, према потребама и могућностима.

— Чини ми се да је загребачка Глумачка Школа обезбеђена на други начин!

— Разлика између београдске и загребачке школе — рекао је г. Милошевић — у томе је што загребачка школа има стални свој буџет и своје указно особље, док Београд тога нема. Ипак морам истаћи предсуретљивост свих досадашњих начелника Уметничког Одељења (г. г. *Б. Нушић*, *Р. Одавић* и *Бр. Шеное*), али сматрам за дужност да истакнем нарочиту пажњу према школи од стране г. *Мил. Димовића*, референта Уметничког Одељења који је, поред оног што му је налагала дужност, показивао особиту пажњу да се школа одржи на висини и продужи рад.

Поступно напредовање и тешкоће

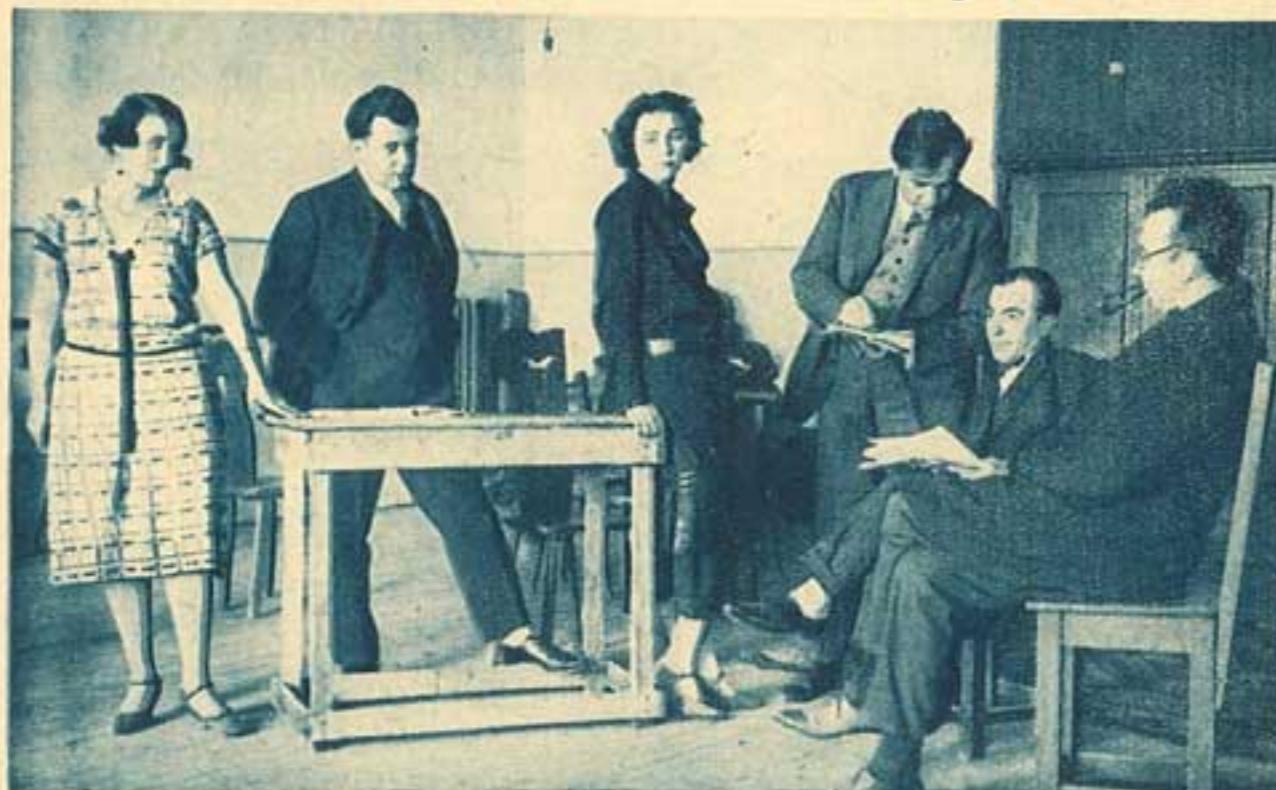
Први управник школе био је г. *В. Живојновић*, тада редитељ Народног Позоришта, и њега је г. Милошевић наследио (јануара 1922. год.). У првогодини приређена је само једна представа, *Молијеров Тврдица*. Школске године 1922—23 приређено је 6 драмских и 3 балетске представе. 1923—24 године: 9 драмских и 1 балетска представа; 1924—25: 10 представа, од којих две и са балетом.

— Ма да би прави циљ школе био да спрема ученике за потоњи рад на позорници, кад већ постану чланови позоришта, морало се прићи овим представама, да би се прикупила средства за издржавање школе. Јер за 4 године њена постојања држава је дала само 93.000 дин. помоћи. Од те суме дато је, као помоћ сиромашним ученицима, 34.920 дин., што значи да



Са режиске пробе Порторишеве „Заљубљено жене“, која се спрема у велико. На малој бини нове зграде: Деса Дугалић и В. Богић, с улогом у руци.

Sa režiske probe Portoriševa „Zaljubljene žene“, koja se spremava u veliko. Na maloj bini nove zgrade: Desa Dugalić i V. Bogić, s ulogom u ruci.



Режиска проба „Заљубљене жене“ у средине симпатичног хаоса мале бине: Богић, Дугалићка, Б. Николић, Лукатела. Лево шаптач и редитељ Ј. Ракитин, који чак и на пробама не скида раглан, откад су му покрали гардеробу „до последњег конца“ („до последње нитки“).

— Foto: Ал. Симић, Београд —

Režiska proba „Zaljubljene žene“ usred simpatičkog haosa male bine: Bogić, Dugalićka, B. Nikolić, Lukatela. Levo šaptač i reditelj J. Rakitin, koji čak i na probama ne skida raglan, otkad su mu pokraili garderobu „do poslednjeg konca“ („do posljednje nijelki“).



Режиске пробе на малој позорници у београдском Народном Позоришту комада који долазе. Порторишева „Заљубљена жена“: Деса Дугалић и Богић припремају „интимности“ за публику.

Režiske probe na maloj pozornici u beogradskom Narodnom Pozorištu komada koji dolaze. Portoriševa „Zaljubljena žena“: Desa Dugalić i Bogić pripremaju „intimnosti“ za publiku.



Са режиске пробе „Заљубљене жене“: Дугалићка и Богић.

— Foto: Ал. Симић, Београд —

је остало 59.000 дин. за само издржавање школе, а то чини 14.770 дин. годишње. Напомињем — рекао је управник школе — да се само наставници балета даје 1.000 дин. месечно, т. ј. 10.000 дин. годишње. Остаје, dakле, за све остале наставнике, за преписивање и превођење дела, за школски материјал, огрев, осветљење и т. д. — 4.770 дин. годишње! Школа се, према томе, у главном издржавала од прихода са представа са ученицима.

Главна тешкоћа

Главна тешкоћа школе у томе је што нема своје стално седиште, т. ј. локал у коме би се држала предавања. Тако је школа била принуђена за ове 4 године да вежба час у II београдској гимназији, час у шупама Манежа, час у просторијама Музичке Школе. Дешавало се да ћаци изађу пред публику са комадом после цигло једне пробе на позорници, јер школа плаћа позоришту салу, техничко особље и режиске трошкове.

Репертоар

Настојало се да школа даје само оне комаде који пису извођени у Народном Позоришту, да ученици не би потпадали под утицаје старијих и да не би играли „по клишетима“. Поред „Тврдице“ изведене је десет једночина од Чехова, „Лажа и паралажа“ од Стерије, „Љубавно писмо“ и „Француско-пруски рат“ од К. Трифковића, „Игра љубави и случаја“ од Маривоа, „Ханела“ од Хауптмана, „Под маглом“ од Шантића, „Пред смрт“ и „Прве опомене“ од Стриндберга, „Тиркар“ од Ле Сажа, „Обичан човек“ од Б. Нушића, „Чудо Св. Антонија“ од Метерлинка.

Уз то, пошто су ове представе намењене првенствено школској омладини, уз већину су дате КОНФЕРЕНЦИЈЕ. Тако је г. Милошевић предавао о Молиеру-Стерији (паралела), о Кости Трифковићу и о Ле Сажу („Тиркар“), др. Јован Максимовић два пута о Чехову, г. Милан Богдановић о нашој старој комедији, г. С. Пандуровић о Маривоу и о Шантићу, г. Иван Димитријевић о Хауптману, г. др. Винко Витезица о Стриндбергу.

Све драмске представе дају се без шаптака зато да би се ученици учили самосталности и реду, не очекујући ничију помоћ.

Како се ученици регрутују, и резултати

За пријем у школу тражи се четири разреда гимназије, али се у изузетним случајевима, код видних талената, прелази преко тога. Резултати рада у школи виде се по томе што је прва генерација дала неколико младих глумаца, који су већ видно запослени у репертоару Народног Позоришта. То су: Гњатић — Милошевићка, Лепосава Дугалићева, Мата Мило-

шевић, Милан Ајваз, Душан Милосављевић (сада члан загребачког Казалишта), Борисав Михајловић (који је — штета — напустио глуму и сад је суплент гимназије у Ђурији). Друга генерација дала је Невену Урбанову, Душана Илића и Павла Богатинчевића, који су задржани у Нар. Позоришту као хонорарни чланови. Међу њима била је и једна способна Рускиња, која је само због језика морала напустити даљи рад. Трећа генерација излази крајем ове сезоне.

Рад у школи са I. генерацијом трајао је две, а за потоње је, на предлог Управе, продужен на три године.

За сам пријем у школу потребан је још и *пријемни испит*, а дефинитивно задржавање у њој зависи од резултата показаног на *накнадном испиту* — за драмски одсек — који се одржава на 3 месеца после пријемног испита после претходног рада у школи. У току године пак приређују се *испитне представе*, које дају мерило о могућности прелажења а кандидата у старију годину.

Број кандидата је, на почетку, велики, — али их, најзад, одабирањем остане само 5—6, јер се задржавају само стварне способности и брижљиво избегава стварање глумачког пролетаријата и фаворизирање уништавања егзистенција.

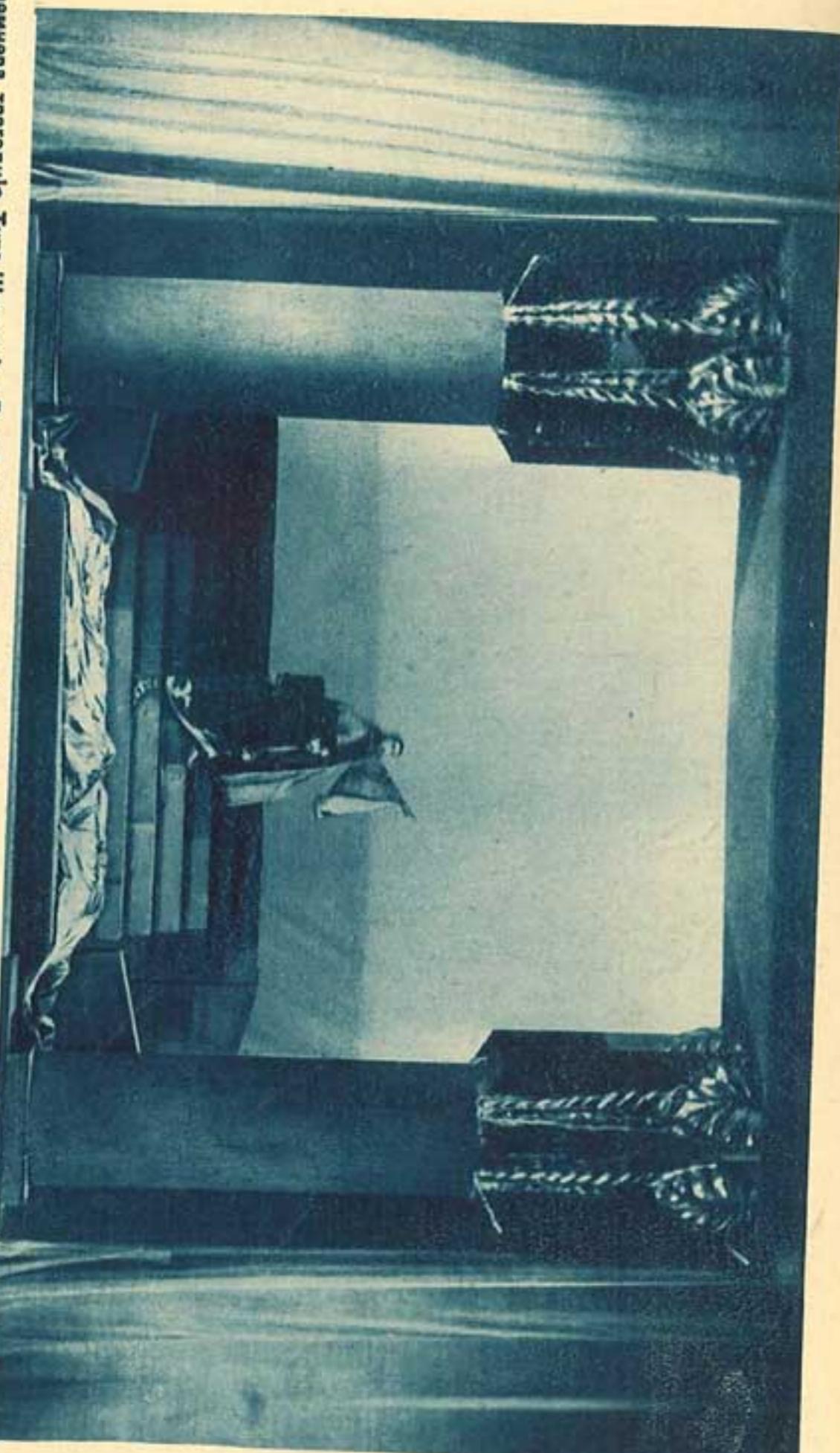
Крајњи циљ школе је пак не да лиферију глумце само за Народно Позориште, већ и за сва обласна наша позоришта. Они који су српили школу сви су ушли у посао за који су се спремали, са већ поменутим изузетком Џуприског суплента и г. Мирка Кујачића, који је с лепим успехом почeo своје чланство у Београду, али се после одао вајарству, па је, можда, и погрешно, јер је он био један од најбољих талената.

Ове године је бројно стање ученика овакво: за I. годину јавило се у драмском одсеку преко 30, у II. години има их 8, а у III. години свега шесторо. За балет се јавило преко 30; иначе у одсеку има их око 30.

НАСТАВНИ ПЛАН И НАСТАВНИЦИ.

У школи се предаје: *дикција и техника говора* (наставник г-ђе Злата Марковац), *психологија глуме* са практичним вежбама (г. Ј. Ракитин), *психолошке анализе текстова* са практичком применом (г. М. Милошевић), *историја драме и позоришта* (г. др. Винко Витезица), *пластичне игре* (г-ђа Јел. Поповића) и *борење* (г. Евг. Ишевски, наст. II. беогр. гимназије).

Осим тога, приређују се краћи курсеви из поједињих трана уметности и наука, које су у вези с позоришном уметношћу. Г. Ник. Поповић, проф. Универзитета, дао је курс из психологије, г. Мил. Кашанин из историје уметности, г. др. Мил. Милојевић из основа музике. Поврх тога, сви су учени



Премијера трагедије Тита Штроција „Ecce homo“ у Народном Казалишту у Загребу. — VI. слика: На дверима храма. Штроци (Јуда из Кериота) и Папић (Геленел). Режија г. Штроција, инсценација г. В. М. Уљаниччева.

— Atelier: Tonka, Zagreb —

Premijera tragedije Tita Strozzi "Ecce homo" u Narodnom Kazalištu u Zagrebu. VI. slika: Na dverima hrama. Strozzija (Juda iz Keriota) i Papić (Gelenel). Režija g. Strozzi, inscenacija g. V. M. Ulijaniččeva.



Загребачко Казалиште: VII. слика (Голгота) Zagrebačko Kazalište: VII. slika (Golgota) трагедије „Ecce homo“ Тита Штроција. tragedije „Ecce homo“ Tita Strozzi. Insценација В. Уљаниччева.

nacijska V. Uljaniččeva.

— Foto Tonka, Zagreb —

ници дужни походити часове солфеја у Музичкој Школи. У првој години школскога рада био је директор студија драмскога одсека г. *Исајловић* (за дикцију и практичну глуму). Предавао је и пок. *Пера Добриновић* (практичну глуму).

Часови се држе свакодневно, по 2—3 часа, оди. по 5—6 сати свако поподне. Од пре неки дан у теразиској основној школи где је управитељ, просвећен љубитељ уметности, нашао начин да Глумачкој Школи уступи неке просторије, тако да и овај завод дође до свог локала. Да се више не догоди случај, тако чест ранијих година, да управа школе нема где ни објаву да истакне, и да се књиге и забелешке и печат селе сваки час од управникова куће, у позориште, из позоришта у Уметничко Одељење, па опет у приватни стан управитељев....

Крајње је време да престане једном та борба с љутом немаштином у једној школи која ће 1926 навршити петогодишњицу постојања — ниједна од ранијих није издржала више од неколико месеци —, која је дала три генерације младих уметника и десетак глумача нашем Народном Позоришту. *Н. Ј.*

НА КРАЈЊЕМ ЈУГУ

БИТОЉСКО ГРАДСКО ПОЗОРИШТЕ

У Битољском Градском Позоришту нова сезона почине 1. октобра ов. г. Ово позориште улази овим у своју другу сезону. Оно је показало одличне резултате прошле године, када је успело да дада најбољи и најјачи репертоар, које може дати једна солидна трупа.

Истина, ове године губимо неколико одличних снага — као: супруге *Аћимовић*, који су ангажовани у Осечком Народном Казалишту, и још неке чланове овог позоришта. Али зато ће управа уместо њих ангажовати нове силе, о којима немо ми проговорити у току ове сезоне. Као редитељ остаје и даље заслужни г. *Радивоје Динуловић*, о чијим смо успешима често говорили у „Комедији“.

*

Нова зграда, која је требала бити готова сада, није довршена. Ако се доврши у току ове сезоне — добро; а ако не, онда ће позориште морати да ради у старој згради, која није баш најподеснија.

ЧЛАН АТИНСКЕ ОПЕРЕ У БИТОЉУ

13. ов. м. гостовао је овде г. *Апостол Предари*, члан Атинске Опере, који је дао један уметнички концерат. На програму су били: „Пајаци“ од Леонкавала (пролог) и „Трубадур“, „Риголето“ — (арије из 2 и 3 чина) и „Крабуљни плес“ од Вердија. Затим „Мама поп тата“, „Севиљски берберин“ од Роси-

нија, и др. ствари. Г. Предари је доживео велики успех међу битољском публиком, која је те вечери у обилном броју посетила концерат и дуго аплаудирала уметнику. На клавиру је врло добро пратио г. *И. Доминис*, композитор. Интересантно је напоменути, да ће г. Предари обићи целу Југославију и у свима већим градовима наше отаџбине приредити концерте.

Б. Јефтиловић.

Једна руска премијера у Манежу

У петак, 2. октобра, приказује у Манежу Руски Београдски Драмски Клуб историску трагедију „Цар Федор Јоанович“ од А. Толстоја. Редитељ А. Верешчагин; скице за декор сликар Вербицког.

НЕШТО О ПИСЦУ И О КОМАДУ

Граф Алексије Толстој је највећи драмски писац у руској књижевности. Његова трилогија: *Смрт Јвана Грозног* (1865. г.) *Цар Федор Јоанович* (1868. г.) и *Цар Борис* (1870. г.) заузимају једно од првих места не само у руској књижевности, већ и у европским литературама. Зато је ова премијера један драгај за нас.

Трагедија *Цар Федор Јоанович* захвата онај део руске историје, кад је на челу управе стајао слаби цар Федор, владар кристално чисте душе, али више створен за миран породични живот него да влада узбурканом и неуређеном Русијом. Око престола настаје борба између двеју странака: фактичког управљача земље Бориса Годунова, присталице Нове Русије и партије кнеза Ивана Шујског, представника старине. Бездепетан, тих и пун љубави, цар Федор безумно пати у атмосфери борбе и готов је да сиђе с престола, а од тог смелог корака задржава ћа само његова жена Ирина, која га веома воли.

САДРЖИНА ПО ЧИНОВИМА

Први чин. — Присталице Бориса Годунова дознају од свог шипуна Старкова за смели план својих противника Шујских, који су намислили да разведу бездетног цара Федора с женом му Ирином (сестром Годунова), да би на тај начин умањили утицај Годунова на државне послове. Далековидни Годунов одлучује се на примирење с Шујским, а цар Федор је срећан што ће, најзад, престати распре.

Други чин. — Цар Федор, срећан и пун старања у својој милој улози миротворца, уједињује ове две странке; али представници народа осећају у души, да помирење од стране Годунова није искрено, те преклињу цара да не верује своме управитељу.

Трећи чин. — Овде се доказује оправданост бојазни на страни народа, пошто је Годунов ухапсио све његове представнике. Међу присталицама кнезева Шујских настаје читава револуција и они доконију да цара разведу с женом; као нову жену предложу цару сестру кнеза Мстислава.



Тито Штроцки (Јуда) и Јосип Папић (Гехенијел) у Штроцкијевој трагедији „Ecce homo“, које је премијера била пре неки дан у Загребу.

Атеље „Тонка“ Загреб —

Tito Strozzi (Juda) i Josip Papić (Gehenijel) u Strozziјevoj tragediji „Ecce homo“, koje je premijera bila pre neki dan u Zagrebu. —

— Atelier „Tonka“, Zagreb —

славског, или вереник кнегиње Мстиславске, кнез Шаховској, силом отима од Шујских поверљиви извештај и бежи цару на тужбу.

Четврти чин. — Прва слика: код цара Федора. Ту кнез Иван Шујски тражи збацивање с управе Бориса Годунова као кривоклетника, или цар не пристаје, јер се боји да ће остати сам без Годуновљеве помоћи; Годунов пак захтева од цара Федора хашење кнеза Шујског као завереника, или цар воли искреног и поштеног Шујског, па се одриче услуга Годуновљевих. — У другој слици цар Федор је напуштен од свих. Сам самцит стара се безнадежно да схвати државничку премудрост, — или узаман. Позива Годунова, или овај шаље свој ултиматум за хашење Шујских. Зове Шујскога, или одмах дознаје за његову издају. Благородни и добри цар опрашта издају, или кад од Шаховскога дознаје о плану развода са женом, у цару се буди нежни муж, и он издаје налог за хашење Шујских.

Пети чин. — У првој слици Борис Годунов привлачи на своју страну лукавог кнеза Василија Шујског па, осећајући своју снагу и жељи препорођај земље, одбија царици Ирини помиловање осталих Шујских. — Друга слика: Пред Архангелском Катедралом. Држи се парастос Ивану Грозном. На тргу се одсецају главе бунтовника у корист Шујских. На Москву надиру татарске хорде. Несрећни цар дознаје да је у тамници задављен кнез Иван Шујски, да је убијен царевић Димитрије. У цару се буди крв Грознога, он сумњичи Годунова за убиство, али када види да је на страну Годунова стао Василије Шујски, каје се и потпуно предаје у руке Бориса Годунова све државне послове. Сви потеку у одбрану зидина Москве од Татара, а на тргу остаје са својом верном Ирином последњи изданак Руриковића, цар Федор. Окружен просјајима — убогарима, он у ридању баца своје фатално питање:

— „О Боже, Боже! Зашто си ме начинио царем?“

РАЗГОВОР СА Г. ВЕРЕШЧАГИНОМ

— Како је, г. редитељу, Ваше мишљење, као позоришног човека, о трагедији „Цар Федор“?

= „Цар Федор Јоанович“ Алексија Толстоја не само да је најбоља руска историска трагедија, већ је један од најјачих историских комада европског реперторара. У овом комаду усредсређене су све особине првокласне литературе т. ј. као кристал бистар језик, непорочност ритма стиховног, све то јача динамика, интересантан предмет и... дивни типови за уметничко стварање. Ето, зато је Московски Художествени Театар, приликом свог путовања по Европи и по Америци, на првом месту приказивао „Цара Федора“.

— Зар Вам се не чини помало ризична ствар давати ову технички тешку трагедију с аматерима?

= Не, а знате ли зашто?

— Зашто?

= Зато што у овом комаду главну улогу игра — *ритам*, а потпуно потчињавање редитељу и чистота уметничког изгарања могућни су једино или код омладине или код

аматера. Немојте сметати с ума да је Московски Художествени Театар Станиславскога и Камерни Театар Таирова створен, својим највећим делом, од аматера... У своме режирању „Цара Федора“ ја, пре свега, захтевам ансамбл, а као основица ансамбла појављује се не појединачна креација, већ *ритам*, и само *ритам*.

— Уносите ли још какву новину у своју поставу комада?

= Ја хоћу сливање декоративности не само са садржином трагедије, већ и са њеном *ритмиком*, па ми је у томе правцу веома помогао сликар Нар. Позоришта г. Вербицки, који је необично ритмичан.

— Како сте замислили фигуру самога цара Федора?

= Видите ли, у Русији постоје две основне интерпретације ове улоге, и то: уметничка Орленева, који је дао тип неурастеника болесна телом и слаба духом, и уметника Московског Художественог Театра Москвина, код кога је цар Федор, пре свега, цар сељака, топао и брижан домаћин, необично чисте душе, али му његово слабо здравље и недовољно васпитање не дају могућности да буде царем. Овај тип је и мени драг, а њега је заволео и мој Федор — г. Трунов.

— Бисте ли имали времена и воље рећи још што по овој ствари?

= Могао бих једино изразити жаљење што немам материјалних могућности за спровођење моје режије у потпуности и до краја.

B. Псевдоним.

Zagrebačko Kazalište

Vesti najvećim delom iz „Hrvatske Pozornice“, tjednika za kazališnu kulturu, koji izlazi u vlasništvu i nakladi Kazališne Zaklade, pod uredništvom g. Josipa Kulundžića.

„Zemlja“: nov pozorišni komad Pecije Petrovića

Pripreme za izvodjenje ovog novog dela g. Pacije Petrovića na sceni zagrebačkog театра у велико су у току. О самом комадуpak kroz javnost je rečeno, u glavnome, svega ovoliko:

„Zemlja“ je prvi piščev komad — osim dva skeća — u kome su lica seoski „kaputaši“ i školovana inteligencija, a ne svet u gaćama i u opancima. Dalje:

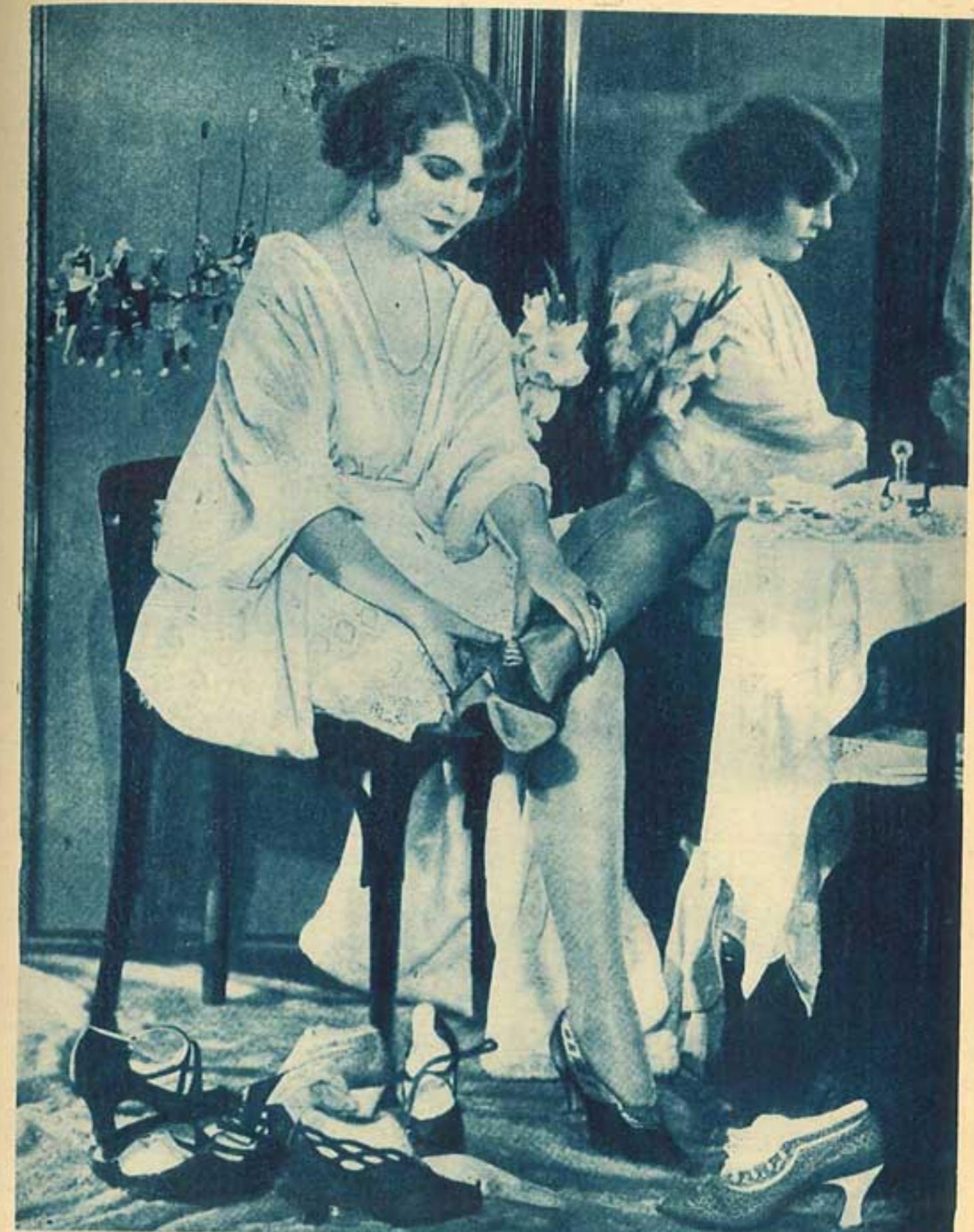
„Zemlja“ nije nikakva sumorna i teška drama s jakim konfliktima, nego то су — како и сам автор своје djelo naziva — slike. Ono što Pecija obradjuje u ovom igrokazu vuče se kao ustaljen motiv kroz нашу književnost, која је под утицјем Turgenjeva uzdizala i као на ideal pokazivala rad на родној grudi, на svojoj zemlji, из које crpu snagu svi главни junaci у овим djelima, па и они, који су је časovito занемарili i zaboravili, opet se враćaju njoj, k roditeljki — k majci zemlji. Njihova je rodbina u нашој literaturi već ogromna: djedovi su тамо у Franje Markovića („Dom i svijet“) i u Senoe („Vladimir“), i donekle u Leskovara („Propali dvori“), a jedan dio te rodbinu seljaci (Pecija: „Duše“! što bi se zapravo takodjer moralo zvati već onda: „Zemlja“). Ovdje nije riječ o utjecaju svih ovih pisaca počevši od Turgenjeva, nego se samo ukazuje na srodnost motiva, које су код нас



1. Петар С. Петровић (као Персиње у „Романтичним душама“ Ростановим), члан сарајевског Народног Позоришта, играо је код отварања нове сезоне Находа, у истоименој драми Б. Нушића.
— 2. Славко Лайтнер, осећанин, који је студирао у Бечу и Берлину, имао је недавно леп успех као Дорфен у „Св. Јованци“
Б. Шоа, у Хагену, у Вестфалској.



1. Petar S. Petrović (kao Persinje u "Romantičnim dušama" Rostanovim), član sarajevskog Narodnog Pozorišta, igrao je kod otvaranja nove sezone Nahoda, u istoimenoj drami B. Nušića. — 2. Slavko Leitner, osečanin, koji je studirao u Beču i Berlinu, imao je nedavno lep uspjeh kao Dorfen u "Sv. Ivani" B. Shaw-a, u Hagenu, u Westfalskoj.



Прослављена шведска глумица Ана Лиза Рајдинг у гардероби, у једном берлинском позоришту. Ускоро ће на гостовање у Њујорк, а оданде у Лондон.

Proslavljenja Švedska glumica Ana Liza Rajding u garderobi, u jednom berlinskom pozorištu. Uskoro će na gostovanje u Njujork, a odande u London.

voljeli toliki pisci obradujući ga na različite načine. Pecija se prislanja i na Čehova („Trešnjik“), premda je on veoma daleko od Čehova, idući posve drugim stazama: Pecijin se igrokaz zapravo počinje, gdje se Čehovljev „Višnjev sad“ svršava. I onda: Pecijin je igrokaz pomalo i tendenciozan; ta njegova tendencija nije nasrtljiva, jer je Pecija, vodjen umjetničkim osjećajem, znao uščuvati pravu mjeru. Ljubav prema rođenoj grudi — zemlji, rad na njoj i za nju — to je ideal, koji pisac izdiže i hoće da na usta svojih lica propagira...

G. Aca Binički u Beču

Glavni reditelj kazališta u Tuškancu, g. Aca Binički, vratio se ovih dana iz Beča, kuda je bio poslan da vidi najnovije bečke operete i da doneše materijal za one koje se misle davati u Zagrebu ove sezone. Jedna od prvih u Tuškancu biće *Orlov*, opereta koja se još sad daje u Beču u „Theater an der Wien“ s najvećim uspehom.

G-dja Maja Rajić

Da se unese živosti u repertoar, uprava Zagrebačkog Kazališta odlučila je, da učestano angažira gostovanja. Prva je ove sezone pevala, s uspjehom, g-dja *Maja Rajić* kao Bajadera u istoimenoj Kalmanovoj opereti. (Njenu sliku donosimo na 32 strani).

Uprava, s pravom smatra da su ovakva gostovanja u Tuškancu pogodna, da se njima obnovi i popuni operetni solistički zbor, a moći će se s više kritike oceniti i vrednost onih koji bi eventualno došli u obzir za angažman u opereti.

Svečana izložbena predstava

Na dan otvaranja kulturno-istoriske izložbe grada Zagreba, 4. oktobra, davaće se u kazalištu svečana predstava s ovim programom:

1. *Albini*: Ouverture „Tomislav.“ — 2. Konferencija o izložbi. — 3. Slike iz *Zajčeve* opere „Nikola Šubić Zrinski“. — 4. *Ogrizović*: „Van s tudjincima!“ — 5. Zaključna slika „Porina“.

U vezi s izložbom, koja je opet u vezi s proslavom hiljadodišnjice hrvatskog kraljevstva, davaće se oko 15. oktobra *Tituša Brezovačkog*, „Diogeneš ili sluga dveh zgubljenih bratov“, a krajem oktobra *Josipa Freudenreicha*, „Crna Kraljica ili Prokletstvo Medvedgrada.“

Repertoar od 22—26 septembra

Dimitrijevićev „Pirovanje“, Strozzijevo „Ecce homo“, Shaw-ova „Sveta Ivana“, Nikodemijev „Scampolo“; zatim opere: „Trubadur“, „Knez Igor“ i „Aida“ — sve na Wilsonovom trgu. U Tuškaeu, operete: „Knez Bonmarché“ i „Kneginja Čardaša“.

МОДЕРНЕ ИГРЕ

Са интернационалног конгреса и конкурса у Паризу. — У нас

Како што мода има својих ћуди и својих промена, тако исто и модерне игре преживљавују своје фазе: и оне имају својих ћуди и дају новитетe. Ове године десили су се врло важни до-гађаји на пољу ове врсте уметности. Недавно је одржан интернационални конгрес кореографа из целога света, и утакмица за шампионат света у модерним играма. На конгресу су учествовали представници свих земаља, — сем нас и Бугара. Од наших је о личном трошку присуствовао и г. *Раша Милутиновић*, који је пред конгресом положио испит за професора играња, а то је уједно и једини који је пред унијом кореографа полагао и положио испит.

Сам конгрес је имао да реши важна питања за наредну сезону 1925—26 године. Предлагане су нове модерне игре, и примање и одбијање, према квалитету. Ове нове игре објашњене су прво теориски па после практички и, по гласању, примљене су свега две, и то: *ЛА ФЛОРИДА* од *Шарла Норвија*, професора из Париза и *РАЛЕО* од *Поагта* из Париза. Обе ове игре су врло лепе, и очекује се да ће наћи на велико допадање код публике. Изгледа нам да ће се ови новитети ове године играти и код нас.

Хоћемо овде да кажемо коју реч о свима модерним играма у кратко, не дајући неку теорију већ појам о њима.

Ваистен, најстарија па ипак врло лепа и проста игра, игра се дугачким корацима напред и натраг, у страну на лево, а може и на десно. Увек истим темпом. Добар играч може га играти тако да после два обична корака дође један крахи, што помало личи на фокстрот, али је нешто брже.

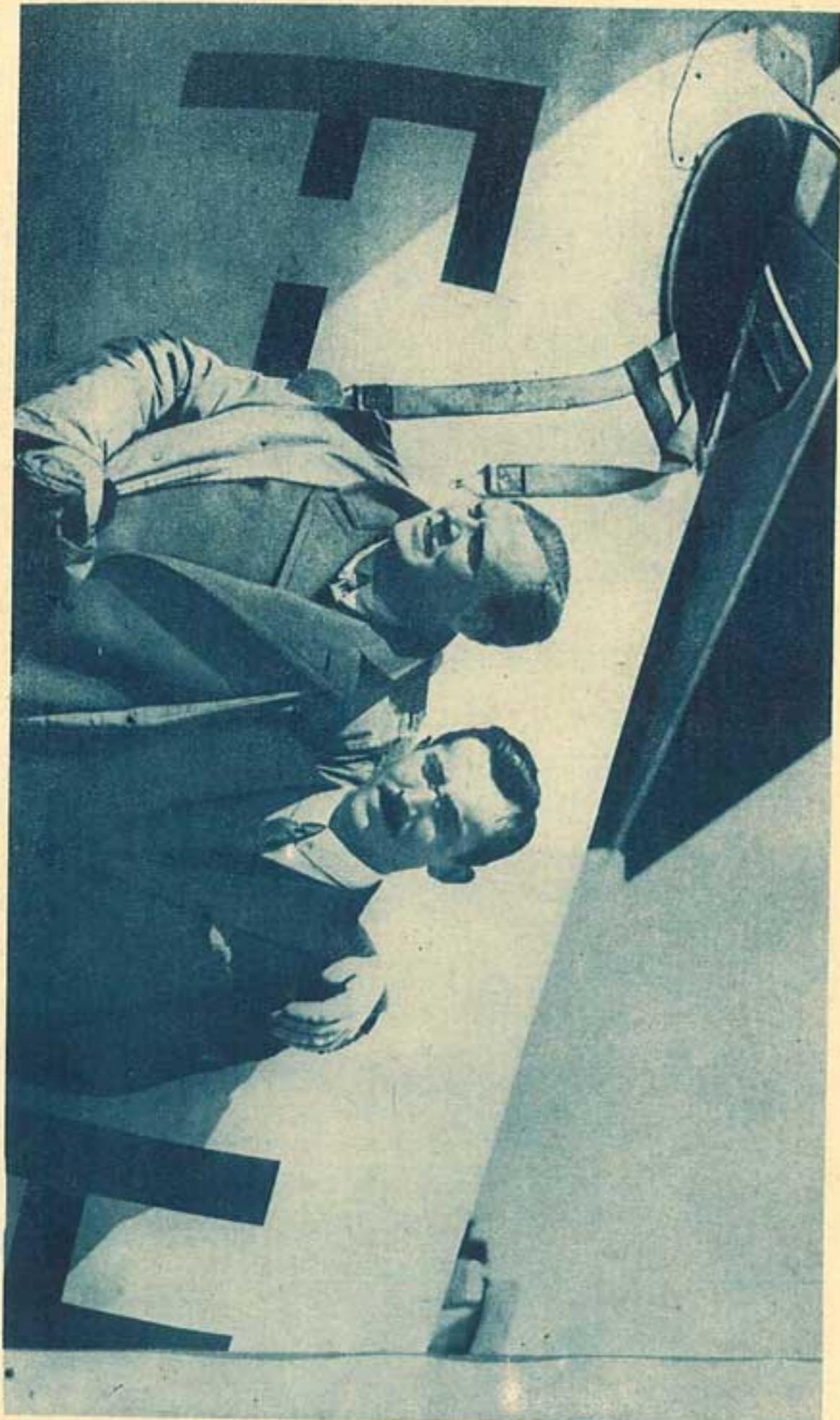
Фокстрот има два начина:

1. Обичан фокстрот, са три одсечна корака и једног лаганијог (у два такта). Корак са стране иде у три брза корака на лево, а при четвртом је окрет, па се иде уназад, задржавши леву ногу за један такт и продужавањем уназад са три брза корака, и т. д. Ситан корак полке није излишан.

2. Салонски фокстрот, са повијањем и чистим корацима чини врло леп утисак на гледаоца.

Фокс блус се игра доста лаганим правим корацима напред и натраг. Кад га игра добар играч, може бити савршена игра.

Пасо-дубл се игра врло брзо, ситним корацима скоро у месту, настављајући дугим и одсечним корацима. Ова се игра игра доста ретко, и због тога има врло мало играча који је играју добро.



Велики тенорист, Норвежанин, Карл Агард Ествиг, са својим београдским импресаријом г. Оком, на панчевачком аеродрому, у тренутку приступа авиона.

— Снимио: Д. В. Гођевац, Београд —



Нови Пармаунт-филм Рудолфа Валентина „Посвећени ћаво”, из ноћног живота у Буенос-Ајресу. Валентино игра улогу богатог шпанског Американаца, ког деда и беба хоће силом да ожene. Његова партнерка звезда кабареа, мис Нита Налди (на слици).

Novi Parmaunt-film Rudolfa Valentina „Посвећени ћаво”, iz ноћног живота u Buenos-Ajresu. Valentino igra ulogu bogatog špan-skog Amerikanca, kog deda i baba hoće silom da ožene. Njegova partnerka, zvezda kabarea, mis Nita Naldi (na slici).

Бостон је лепа и елегантна игра, где је тежња да играч истакне своју грациозност и покрет. Не игра се бразо. Нема много фигура, али важи као најомиљенија игра.

Кемел-вок је нова игра, коју је први пут играо Камил од Ринала на утакмици за светски шампионат играња: врло је лепа и изгледа да ће до године ући у моду.

Танго. То је најлепша, најелегантнија и најтежка игра. Ова игра је само за доброг играча, јер један слаб играч је игра тако да га је сажаљење гледати и изгледа тривијалан. Не игра се по неком нарочитом правилу, и сумњам да у Београду има десет људи који играју потпуно исти танго. Скоро свако игра по специјалној свом начину или бар по систему школе у којој је учио. Ни два играча из исте школе, мислим на боље играче, не играју потпуно једнако, већ само слично.

Танго има брзе и лагане покрете, застајања, окрете, укрушене кораке и т. д.

Свака школа играња има свој нарочити систем танга. Тако у Београду ученици Пере Стојића се не слажу са ученицима Раше Милутиновића, а Милутиновићеви опет играју слично ученицима Розенберговим, и т. д.

Београђани играју просечно добро, и ако су првокласне снаге врло ретке. Више и лепше се игра дану по матинеима него увече по локалима.

Тако ће се опет и ове сезоне сви млади, који не играју и они који слабо играју бацити на изучавање овог, тако рећи, животног питања...

Денди.

БУДУЋНОСТ ЦЕКИ КУГАНА

Цеки Куган ће, пошто порасте, прећи са платна на даске

Сkeptици одавно говоре да је филмска кариера Цекијева на измаку. Тело Цекијево добије шире димензије, неће више моћи носити кратке панталоне ни сомотску блузицу нити ће му његове плаве витице стајати увек овако, као сада што су. Цеки ће порасти и постарити. Кад буде навршио дванаест година, неће више бити оно што је. Лице ће добити старије прете, а тело ће показивати друге облике и особине, — и зато Цеки губи своје присталице. Сkeptици заборављају само да је Цеки навршио тек десету годину.

Али, као што јесте тако ће и бити. Цеки јесте, а то и остаје: генијалан глумац, кога је открио Чеплин кад је Цекију било 4 године. „Шарло” је открио, Цекија и играо са њим први филм „Чудо од детета”. Цеки је природни таленат, а то ће и у будуће остати, па имао пет, седам или петнаест година. Осим тога, он је дете позорнице и његова крв струји за позорницу.

Сасвим је природно да ће Цеки порасти и оstarити. Љупко дете мора, хтело не хтело, постати озбиљније. И његови родитељи, који су се њиме обогатили, знају да он неће вечно остати најмлађи филмски стар. Они су му узели учитеље и он, кад прекине снимање учи као и сва друга деца. Они су дуго решавали коју каријеру да изберу за свога сина, да би у будуће могао бити признат међу људима.

Штета би и било, кад би се овај тако даровити малишан запустио, па да временом од славног Цеки Кугана постане Нико и Ништа. Јуди од струке су у Цекију открили велики таленат за позорницу и Давид Блашко се латио задаће да спреми Цекија за даље деловање на даскама — у позоришту. Сада Цекија снима свој најновији филм за Метро-Голдвин — Мајрово предузеће, који се зове „Похабано одело.” Блашко је присутан овом снимању, и он у слободним часовима поучава и студира са Цекијем Хамлета. Учитељ је потпуно задовољан својим учеником и потпуно је уверен да ће Куган са филмом бити и првокласна снага на позорници. Верује се да ће од признатог малог Цеки Кугана постати познати велики Цеки Куган.

Лилиана Гиш у »Чергарима«

Лилиана Гиш, чувена и призната америчка кинозвезда, која је у своје време очарала свет као „Бела Сестра“ играје сада главну улогу у Пучинијевој опери „Чергари“. Ово је већ други пут да се „Чергари“ филмују. Први пут је улогу Мими играла Марија Јакобини. Први филм је сниман у Берлину, а и овај ће. Сасвим је појмљиво што се очекује да ће Лилиана Гиш савршено глумити Мими.

Лилиана ће ових дана доћи у Берлин, да се снима за Уфу Фауста, у коме Лилијан игра улогу Грете.

„ЖУЖИНО СРЦЕ“

Овако се зове најновији филм из живота циркусских глумаца. Ова тема није нимало нова, а да не игра главну улогу прослављена филмска лепотица *Лија Мара*, не би обећавао никакву нарочиту сензацију. Филм је интересантан и стога што се одиграва у најлепшем и најинтересантнијем делу Париза: Монмартру, кварту студената, ћака, уметника, лопова, пропалих жена и злочинаца.

ТОМА МАЈГАН У ПАРИЗУ.

Овај симпатични киноглумац Парамунтових предузећа долази ових дана у Париз. Његов долазак се очекује, да би се могао снимати нови филм у коме ће Мајган и Лоа Вилзон играти главне улоге.



Београдски учитељи играња: 1. Петар Стојић, дипл. професор и саветник Међународне Уније кореографа; 2. Раша Милутиновић, дипл. професор двеју париских и једне пештанске академије.



Beogradski učitelji igranja: 1. Petar Stojić, dipl. profesor i savetnik Medjunarodne Uruje koreografa; 2. Raša Milutinović, dipl. profesor dveju pariskih i jedne peštanske akademije.



Антон Ламберт, дипл. проф. играња; — 2. Никола Звоњиков, дипл. проф. играња и члан „Académie des maîtres de danse“ у Паризу.



Anton Lambert, diplomirani profesor igranja; — 2. Nikola Zvonjikov, dipl. prof. Igranja i član „Académie des maîtres de danse“ u Parizu.



Ана Павлова, највећа светска балерина, сада на једномесечном гостовању у Лондону, одакле ће у јужну Африку, па у Аустралију са својим партнером Новиковом. У Лондону обновља свој успех у балету „Жизела“ (музика од Адама), где се прославила пре десет година. Као новост играће у „Роману једне мумије“ (музика Черепњина, кореографија Ивана Глустина).
Ana Pavlova, najveća svetska balerina, sada na jednomesečnom gostovanju u Londonu, odakle će u Južnu Afriku, pa u Australiju sa svojim partnerom Novikovom. U Londonu obnavlja svoj uspeh u baletu „Žizela“ (muzika od Adama), gde se proslavila pre deset godina. Kao novost igraće u „Romanu jedne mumiјe“ (muzika Čerepnjina, koreografija Ivana Glustina).
Ivana Glustina).

ФИЛМСКЕ СИТНИЦЕ

Америка има око 4000 пркава, а 450 филмских фабрика.

Град Њујорк у Сједињеним Америчким Државама има највише биоскопских сала, којих број износи 1695; у Пенсилванији 1533, у Охайу 1095, а Илиоис 1027.

Америка броји 1200 филмских глумаца, 700 кино-глумица, 50 деце кино-глумаца, 325 режисера и око 260 филмских аутора.

„100.000 ФРАНАКА У КОЊСКОЈ КОПИТИ”

Агнеса Мару, млада филмска лепотица, која је између осталог креирала тлавне улоге у „Холандском Циркусу”, „Ноћни Амстердам”, „Принцеза Кабареа” и др., ангажована је за улогу Г-це Мод у Рене Жојевом филму „100.000 франака у коњској копити”.

Агарда Ествига I. и II. концерат

*ОДЛОМЦИ ИЗ ЈЕДНЕ КРИТИКЕ,
ПОСЛАНЕ „КОМЕДИЈИ”, А КОЈА ЂЕ БИТИ ОБЈАВЉЕНА
И ДОПУЊЕНА У НАРЕДНОМ БРОЈУ....*

...Али шта мари што је он дошао сасвим међу туђинце и што је, прве вечери, био примљен с прилично измешаним осећајима публике, дубоко негде у ученици физике и хемије... Он из земље поноћног сунца уноси топлину и веру. Његова песма је тешка, мутна, слуша се помало као кроз маглу. И немогућно је отети се осећању, да вам из тога богатог извора тешког продорног гласа говори дубоки пророчански дар певача Фингала, славног барда, велике прошлости, који верује у нека мутна осећања и пева из дубине ноћи неком далеком сунцу које се рађа. Душама које су се ослободиле...

Или тако нешто... Јер он, који је успео да дође у бечку Државну Оперу, који је имао срећу да буде интерпретатором разних дела једног Шенберга, Шрекера, Корнголда, — да буде љубимац једног Рихарда Штрауса и који је, поставши жртвом великог мађионичара, сву своју способност, културу и младост посветио бесмртности Рихарда Вагнера, — није, истина, никада био ни највећи, а камо ли једини живи херојски тенор бечке Опере. Зна то и он сам: питајте га само за Шуберта! Иако му је ангажман у тој кући отворио врата свих највећих светских опера и концертних дворана, он — несумњиво и индиспониран I. вечери — за лирске моменте одвише крут, са виртуозним прелазима који своју савршеност губе само због неизједначености боје гласа, он (који није Пикавер белканта, и нема сигурности „анзаца” који има овај) нашао је на неке критичаре који, изгледа, нису ни познавали оно што се певало. То је било очевидно код Маркса. Било је и таквих који су Валкију слушали као Лоенгрину, па су то куражно написали и потписали....

...Али су се ипак решили да хвале у штампи, пошто — напокон — овако што у Београду још нису чули, и поред неколико стварних „гафова” и недостатака, који Агарда кваре управо толико колико бува слона....

Друге вечери био је необично диспониран, а публика ентузијазмирана, у делиријуму. „Мали” гаф из „Африканке” није му нашкодио гласу.... Он је, напокон, Агард Ествиг, сила гласина, која уме, у моментима, да замре у нежност и кроз германске тонове освоји и наша словенска срца. И онда се прашта.... ма да је он нама имао много више да оправсти. Пала је чак и понека суза од ганутости, код Шуберта и Шумана. Питајте г-ђу Злату Марковац, која те вечери заиста није глумила, кад јој је око сузило....

Бел.

Одлазак директора Гавеле у Београд

Хрватска Позорница, полуслужбени орган загребачког Казалишта, пише у свом последњем броју:

Данас се већ може сматрати готовом чињеницом, да ће г. др. Бранко Гавела, директор драме загребачког казалишта, преузети мјесто директора драме и замјеника управника у Београдском Позоришту. У вези са његовим одласком дознале су се већ и неке комбинације у питању његовог наследника у Загребу. Колико смо упућени, до овога часа није др. Гавела још службено саопћио управи загребачког казалишта свој одлазак, те се према томе не могу дефинитивно потврдити комбинације, које су се јавиле у вези с његовим одласком. Пут управника г. Јулија Бенешића у Пољску морат ће одложити дефинитивно решење питања новога загребачкога директора драме све до управниковог повратка, *када ће бити потписан и указ новога директора београдске драме*. Наравно да г. директор Гавела, који је два дана боравио у Београду да заврши преговоре, остаје још дуље времена у Загребу, где га у првом реду чека почетком наредног мјесеца свечана прослава тисућгодишњице хрватског краљевства у нашем театру. Г. управник Јулије Бенешић, који је отпутовао у Пољску 17. о. мј. враћа се концем мјесеца у Загреб.

Pozornica i ljepota.

Da šminka i puder ne koriste na licu i vratu, to znade svaka dama a naročito šminke za pozornicu, koje se skidaju vazelinom, masti ili kakaovim maslacem, no tim sredstvima nisu isčišćene sve kožne pore, u koje se uvukla najprije šminka, pa onda mast; to se neda očistiti temeljito ni alkoholom, ni sapunom, a najmanje samom vodom. Slavna opera pjevačica Adelina Patti uvidjela je to i dala je, da joj se po njenom vlastitom receptu sačini neka mlječna emulzija, koju je ona stalno rabila i njome čistila lice i vrat, pa jedino toj emulziji imade ona zahvaliti, da je još u svojoj 54. godini bila slavljenja kao poznata ljepotica, a do svoje smrti u 76. godini zadržala je svežinu i sjaj teinta. Ta se emulzija i danas proizvodi pod imenom „Visagine Adelina Patti“ u Parizu, a kod nas se dobije u svima drogerijama, apotekama i parfimerijama uz cijenu od Dinara 30— po boci. — Glavno skladište za Jugoslaviju: Zagreb Gajeva ulica 8.



Г-ђо Мара Радић, млада загребчанка, гостовала је с успехом у насловној партији оперте „Бајадера“ у загребачком Тушканцу.

Г-ђа Mara Rajić, mlada zagrepčanka, go-stovala je s uspehom u naslovnoj partiji operete „Bajadera“ u zagrebačkom Tuškancu.

— Foto: Tonka, Zagreb —

Одговорни уредник Никола Јовановић. Власник „Илустрација“, Београд. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Космајска улица, 22. „Макарије“ А. Д. Земун. — Odgovorni urednik, Nikola Jovanović. Vlasnik „Ilustracija“ Beograd. Godišnja pretplata 180. dinara; polugodišnja 90 dinara; tromesečna 45 dinara. Preplata se šalje u Beograd, Kosmajska 22. „Makarije“ A. D. Zemun.